

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตหญ้าแพงโกล่าจำหน่ายในปี 2547

เสน่ห์ กุลนะ^{1/}

สุชุม สุขเกษม^{2/}

สุกัญญา คำพะแย^{2/}

บทคัดย่อ

ข้อมูลต้นทุน รายได้ ผลตอบแทน ปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าจำหน่าย ในปี พ.ศ. 2547 จัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแพงโกล่า และใช้ในการส่งเสริมอาชีพการผลิตเสบียงสัตว์จำหน่ายของกรมปศุสัตว์ โดยสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกหญ้าแพงโกล่า มาแล้ว 2-3 ปี เป็นเกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าสดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 8 ราย และจังหวัดเพชรบุรี 4 ราย เป็นเกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งของจังหวัดสุพรรณบุรี 25 ราย และที่จังหวัดชัยนาท 8 ราย รวมสัมภาษณ์เกษตรกรทั้งสิ้น 45 ราย พบว่า เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าสดใช้พื้นที่ปลูกเฉลี่ยรายละ 10.5 ไร่ ตัดหญ้าเฉลี่ยปีละ 5.67 ครั้ง ได้ผลผลิตหญ้าสดเฉลี่ยปีละ 14,241.67 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.58 บาท มีรายได้เฉลี่ย 8,068.75 บาทต่อไร่ต่อปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,928.84 บาทต่อไร่ต่อปี ผลตอบแทนเฉลี่ย 4,139.91 บาทต่อไร่ต่อปี เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งใช้พื้นที่ปลูกเฉลี่ยรายละ 16.39 ไร่ ตัดหญ้าเฉลี่ยปีละ 4.64 ครั้ง ได้ผลผลิตหญ้าแห้งเฉลี่ยปีละ 4,094.70 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.23 บาท มีรายได้เฉลี่ย 9,065.36 บาทต่อไร่ต่อปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,917.19 บาทต่อไร่ต่อปี ผลตอบแทนเฉลี่ย 4,148.17 บาทต่อไร่ต่อปี ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีโรงเก็บหญ้าแห้ง และเครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในการผลิตหญ้าแพงโกล่าไม่เพียงพอ และในฤดูฝนทำให้เกษตรกรมีช่วงเวลาในการผลิตหญ้าแห้งได้น้อยลง

คำสำคัญ : หญ้าแพงโกล่า หญ้าสด หญ้าแห้ง

เลขทะเบียนผลงาน 48(3)-0514-272

^{1/} สถานีพัฒนาอาหารสัตว์นครพนม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

^{2/} กลุ่มพัฒนาระบบจัดการอาหารสัตว์ กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

Commercial Fodder Production of *Digitaria eriantha* in 2004

Saney Kunna^{1/}

Sukhum Sukasame^{2/}

Sukanya Kamphayae^{2/}

Abstract

The study on commercial fodder production of Pangola grass (*Digitaria eriantha*) by smallholder farmers was conducted in 2004 to compiled information of production cost and returns, in order to help farmer's decision on cultivation of Pangola grass as one of farmer's occupation. The data of soilage production were collected from 2-3 years experienced farmers, 8 farmers of Prachuapkirikhan and 4 farmers of Phetchaburi. The data of hay production were collected from 2-3 years experienced farmers, 25 farmers of Suphanburi and 8 farmers of Chainat. The results showed that the average of planting area was 10.5 rai with 5.67 cutting time/year, farmers obtained average fresh yield of 14,241.67 kg./rai. At the selling price of 0.58 Baht/kg. fresh forage, farmers got average income of 8,068.75 Baht, while the average cost of production was 3,928.84 Baht/rai/year. Therefore they obtained the benefit at 4,139.91 Baht/rai/year. For hay production, average planting area, cutting, yield, price, income, cost and benefit were 16.39 rai, 4.64 time/year, 4,094.70 kg./rai, 2.23 Baht/kg., 9,065.36, 4,917.19, 4,148.17, Baht/rai/year, respectively. The major constraints of hay production were insufficient of harvest machine and hay storage. The long rainy period cause less time to produce hay.

Keywords : *Digitaria eriantha* Soilage Hay

Technical Document No. 48(3)-0514-272

^{1/} Nakomphanom Animal Nutrition Development Station, Thautain district, Nakomphanom Province.

^{2/} Animal Feed and Forage Management System Section, Animal Nutrition Division, DLD

คำนำ

โครงการนาหญาและพัฒนาอาชีพผลิตเสปียงสัตว์เพื่อจำหน่าย เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2545 โดยงบประมาณภายใต้แผนกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล เพื่อสร้างธุรกิจการผลิตอาหารหยาบจำหน่ายให้แก่เกษตรกรรายย่อย โดยใช้พันธุ์หญ้าแพงโกล่า (*Digitaria eriantha*) เป็นส่วนใหญ่เนื่องจาก มีลักษณะ ใบดก อ่อนนุ่มสัตว์ชอบกิน เป็นหญ้าที่มีอายุค้างปี ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ ทนต่อสภาพน้ำท่วม ชงได้ดี (จิระวัชร และคณะ, 2545) จากรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานกิจกรรมนาหญา และพัฒนาอาชีพผลิตเสปียงสัตว์เพื่อการจำหน่ายของกองอาหารสัตว์ ณ.วันที่ 1 ตุลาคม 2546 มีเกษตรกรเป็นสมาชิกนาหญาฯ ทั้งสิ้น 5,761 ราย พื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ 14,017 ไร่ อยู่ในพื้นที่ 32 จังหวัด มีกลุ่มนาหญาฯ อยู่ทั้งหมด 201 กลุ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกหญ้าแพงโกล่าผลิตเสปียงสัตว์ 2 รูปแบบ คือ หญ้าสด และหญ้าแห้ง โดยปริมาณผลผลิตหญ้าสดที่เกษตรกรจำหน่ายได้รวม 4,690,428 กิโลกรัม (ประมาณน้ำหนักแห้งเท่ากับ 1,172,607 กิโลกรัม) คิดเป็นมูลค่า 2,751,974 บาท ส่วนหญ้าแห้งจำหน่ายได้รวม 1,027,714 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 2,129,876 บาท (กองอาหารสัตว์, เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์) และมีแนวโน้มที่เกษตรกรจะผลิตหญ้าแพงโกล่าเพื่อจำหน่าย และเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น จึงควรทำการประเมินข้อมูลต้นทุนการผลิต รายได้ ผลตอบแทน ปัญหา และอุปสรรค จากการปลูกหญ้าแพงโกล่าจำหน่ายของเกษตรกรให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจปลูกหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกร และใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมอาชีพการผลิตเสปียงสัตว์จำหน่ายของกรมปศุสัตว์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลต้นทุน รายได้ ผลตอบแทน ปัญหา และอุปสรรค จากการปลูกหญ้าแพงโกล่าผลิตเสปียงสัตว์จำหน่าย แยกเป็นหญ้าแพงโกล่าสด และหญ้าแพงโกล่าแห้ง สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจปลูกหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกร และใช้ในการส่งเสริมอาชีพการผลิตเสปียงสัตว์จำหน่ายของกรมปศุสัตว์

วิธีดำเนินการศึกษา และสถานที่ทำการศึกษา/เก็บข้อมูล

1. สุ่มสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของโครงการนาหญาฯ ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี และชัยนาท โดยสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกหญ้าแพงโกล่าผลิตเสปียงสัตว์จำหน่ายมาแล้ว 2-3 ปี แยกเป็นเกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าสดจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 8 ราย และจากจังหวัดเพชรบุรี 4 ราย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการผลิตหญ้าแพงโกล่าสดเป็นหลัก และแยกเป็น

เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห่งจากจังหวัดสุพรรณบุรี 25 ราย และจากจังหวัดชัยนาท 8 ราย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห่งเป็นจำนวนมาก รวมสัมภาษณ์เกษตรกรทั้งสิ้น 45 ราย

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทน

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค

3. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำไปวิเคราะห์ และเขียนรายงานสรุปผลการศึกษา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้แก่ ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ และรายได้ ไปคำนวณหาผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหญ้าแพงโกล่าจำหน่ายของเกษตรกร ดังสมการต่อไปนี้

ต้นทุน = ค่าเสียโอกาสที่ดิน + ค่าปุ๋ย + ค่าสูบน้ำ + ค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน + ค่าขนส่ง

ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี = ผลรวมของต้นทุนต่อไร่ต่อปีของเกษตรกรแต่ละราย / จำนวนราย

รายได้ = ผลผลิตเฉลี่ยปีละตัน $\times$ ราคาจำหน่าย

รายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี = ผลรวมของรายได้ต่อไร่ต่อปีของเกษตรกรแต่ละราย / จำนวนราย

ผลตอบแทน (กำไร) = รายได้ - ต้นทุน

ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี = รายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี - ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี

ผลผลิตต่อไร่ต่อปี = ผลผลิตต่อไร่ต่อครั้ง $\times$ จำนวนครั้งที่ตัดต่อปี

ระยะเวลาการศึกษา

เตรียมแบบสอบถาม ทดสอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเดือน มิถุนายน 2547 ถึง กันยายน 2547 วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในช่วงเดือน ตุลาคม 2547 ถึง เมษายน 2548

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การผลิตหญ้าแพงโกล่าสด

จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าในปี พ.ศ. 2547 เกษตรกรใช้พื้นที่ปลูกหญ้าแพงโกล่าเพื่อผลิตหญ้าสดจำหน่ายตั้งแต่ 4-30 ไร่ เฉลี่ยรายละ 10.50 ไร่ (ตารางที่ 1) เกษตรกรสามารถตัดหญ้าแพงโกล่าทำหญ้าสดได้ปีละ 5-6 ครั้ง เฉลี่ยแล้วตัดทำหญ้าสดได้ 5.67 ครั้งต่อปี ขึ้นอยู่กับการจัดการ อายุการตัดหญ้า และสภาพพื้นที่ของเกษตรกร ถ้าหากมีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอเกษตรกรสามารถตัดหญ้าได้มากขึ้น แต่ในช่วงฤดูหนาวหญ้ามีการพักตัว ทำให้การเจริญเติบโตค่อนข้างช้าต้องใช้อายุในการตัดหญ้านานขึ้น

ผลผลิตจากการตัดทำหญ้าสดของเกษตรกรเฉลี่ยครั้งละ 2,500 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นผลผลิตหญ้าสดเฉลี่ยปีละ 14,241.67 กิโลกรัมต่อไร่ ในการขายหญ้าสดเกษตรกรจะอัดหญ้าสดเป็นฟ่อนๆ ละประมาณ 30 กิโลกรัม จำหน่ายราคากิโลกรัมละ 0.50 – 0.75 บาท เฉลี่ยแล้วเกษตรกรจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 0.58 บาท แต่ในบางกรณีผู้ซื้ออาจจะมาตัดและขนหญ้าสดไปเองโดยให้ราคากิโลกรัมละ 0.40 บาท ส่วนราคาจำหน่ายหญ้าสดของกรมปศุสัตว์ กำหนดราคาจำหน่ายไว้กิโลกรัมละ 0.30 บาท

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเกษตรกร ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ปลูก ผลผลิต จำนวนครั้งที่ตัด และราคาจำหน่ายหญ้าแพงโกล่าสด

รายการ	หญ้าแพงโกล่าสด
จำนวนเกษตรกร (ราย)	12
พื้นที่ปลูกเฉลี่ยต่อราย (ไร่)	10.50
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อครั้ง (กก.)	2,500.00
จำนวนครั้งเฉลี่ยที่ตัดต่อไร่ต่อปี (ครั้ง)	5.67
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี (กก.)	14,241.67
ราคาจำหน่ายเฉลี่ยต่อ กก.ต่อราย (บาท)	0.58

ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการผลิตหญ้าแพงโกล่าสดจำหน่าย แสดงในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าสดขายเฉลี่ยในพื้นที่ 1 ไร่ มีต้นทุนการผลิตหญ้าสดจากการตัดครั้งละ 693.32 เมื่อคิดต้นทุนต่อไร่ต่อปีในการผลิตหญ้าแพงโกล่าสดมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 3,928.84 บาท แยกเป็นค่าเสียโอกาสที่ดิน 200 บาท ค่าปุ๋ย 1,300 บาท ค่าสูบน้ำ 955.42 บาท ค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน 993.42 บาท และค่าขนส่ง 480 บาท เป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.28 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยร้อยละ 33.1 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาคือค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน ค่าสูบน้ำ ค่าขนส่ง และค่าเสียโอกาสที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 25.3 24.3 12.2 และ 5.1 ตามลำดับ เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายหญ้าสดเฉลี่ย 8,068.75 บาทต่อไร่ต่อปี เมื่อหักต้นทุนการผลิตหญ้าสด 3,928.84 บาทต่อไร่ต่อปี จะได้ผลตอบแทนเท่ากับ 4,139.91 บาทต่อไร่ต่อปี และคิดเป็นรายได้ของเกษตรกรต่อรายเฉลี่ยรายละ 87,100 บาทต่อปี มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยรายละ 43,486.33 บาทต่อปี ได้ผลตอบแทนเฉลี่ยรายละ 43,613.67 บาท

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการผลิตหญ้าแพงโกล่าสด

รายการ	ผลิตหญ้าแพงโกลาสด (บาท)			
	ต่อไร่ต่อปี	ต่อไร่ต่อครั้งที่ตัด	ต่อรายต่อปี	ต้นทุนต่อไร่ต่อปี (%)
ต้นทุน				
ค่าเสียโอกาสที่ดิน	200.00	35.29		5.1
ค่าปุ๋ย	1,300.00	229.41		33.1
ค่าสูบน้ำ	955.42	168.60		24.3
ค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน	993.42	175.31		25.3
ค่าขนส่ง	480.00	84.71		12.2
รวมต้นทุน	3,928.84	693.32	43,486.33	100.0
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	0.28			
รายได้	8,068.75	1,423.90	87,100.00	
ผลตอบแทน	4,139.91	730.58	43,613.67	

การผลิตหญ้าแพงโกลาแห้ง

จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าในปี พ.ศ. 2547 เกษตรกรใช้พื้นที่ปลูกหญ้าแพงโกลาเพื่อผลิตหญ้าแห้งจำหน่ายตั้งแต่ 3 – 58 ไร่ เฉลี่ยรายละ 16.39 ไร่ (ตารางที่ 3) เกษตรกรสามารถตัดหญ้าแพงโกลาทำหญ้าแห้งได้ปีละ 3-7 ครั้ง เฉลี่ยแล้วตัดทำหญ้าแห้งได้ 4.64 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ อายุการตัดหญ้าและความชำนาญของเกษตรกร โดยเฉพาะช่วงฤดูฝนทำหญ้าแห้งได้น้อยลง ผลผลิตจากการตัดทำหญ้าแห้งเฉลี่ยครั้งละ 890.45 กิโลกรัม ใกล้เคียงกับรายงานของ จีระวัชร และคณะ (2545) ว่า การตัดหญ้าแพงโกลาแต่ละครั้งจะได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 800-1,200 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อคำนวณผลผลิตหญ้าแห้งของเกษตรกรทั้งปีได้ผลผลิตเฉลี่ย 4,094.70 กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนี้จีระวัชร และคณะ (2547) รายงานว่าในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง และอยู่ในเขตชลประทานหญ้าแพงโกลาจะให้ผลผลิตหญ้าแห้งประมาณ 5-7 ตันต่อไร่ต่อปี

การจำหน่ายหญ้าแห้งของเกษตรกรนั้นจะอัดฟ่อนหญ้าแห้งขนาดฟ่อนๆ ละ 20 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายอยู่ระหว่างกิโลกรัมละ 2.00 – 2.30 บาท เฉลี่ยแล้วเกษตรกรจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 2.24 บาท โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งที่ปริมาณอาหารหายากคุณภาพดีมีอยู่อย่างจำกัด เกษตรกรสามารถขายหญ้าแห้งได้ราคาดีกว่าในช่วงฤดูฝน แต่ทั้งนี้กรมปศุสัตว์กำหนดราคาขายหญ้าแห้งตามคุณภาพราคาตั้งแต่ 1.25 – 3.00 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยของพื้นที่ปลูก ผลผลิต จำนวนครั้งที่ตัด และราคาจำหน่ายหญ้าแพงโกล่าแห้ง

รายการ	หญ้าแพงโกล่าแห้ง
จำนวนเกษตรกร (ราย)	33
พื้นที่ปลูกเฉลี่ยต่อราย (ไร่)	16.39
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อครั้ง (กก.)	890.45
จำนวนครั้งเฉลี่ยที่ตัดต่อไร่ต่อปี (ครั้ง)	4.64
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี (กก.)	4,094.70
ราคาจำหน่ายเฉลี่ยต่อ กก.ต่อราย (บาท)	2.24

ต้นทุนการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งจำหน่าย แสดงในตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งขายเฉลี่ยในพื้นที่ 1 ไร่ มีต้นทุนการผลิตหญ้าแห้งจากการตัดครั้งละ 1,060.57 บาท เมื่อคิดต้นทุนต่อไร่ต่อปีในการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งเฉลี่ยเท่ากับ 4,917.19 บาท แยกเป็นค่าเสียโอกาสที่ดิน 200 บาท ค่าปุ๋ย 1,447.73 บาท ค่าสูบน้ำ 291.76 บาท ค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน 1,767.15 บาท และค่าขนส่งเท่ากับ 1,210.55 บาท ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องการเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อนหญ้าคิดเป็นร้อยละ 35.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาคือค่าปุ๋ย ค่าขนส่ง ค่าสูบน้ำ และค่าเสียโอกาสที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 29.5 24.6 5.9 และ 4.1 ตามลำดับ ในการทำหญ้าแห้งนี้เกษตรกรจะมีค่าใช้จ่ายในการขนหญ้าแห้งเข้าโรงเก็บด้วย เพราะการเก็บรักษาพืชแห้งต้องเก็บในโรงเรือนที่ไม่ถูกแดด และฝน มีการระบายอากาศที่ดี และที่จังหวัดชัยนาทกลุ่มนาหญ้าฯ จะเป็นผู้บริการขนหญ้าแห้งเข้าโรงเก็บให้โดยคิดค่าขนส่งกิโลกรัมละ 0.20 บาท แต่บางรายที่มีลูกค้ามารับถึงในแปลงเกษตรกรก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนนี้ คิดต้นทุนการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งต่อกิโลกรัมได้เท่ากับ 1.20 บาท ซึ่งต้นทุนของเกษตรกรจากงานวิจัยนี้ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ โชติรัตน์ (2546) ทำที่บ้านสระ อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกรปลูกหญ้าแพงโกล่าแห้งมีต้นทุนเฉลี่ย 4,287.84 บาทต่อไร่ต่อปี (ยังไม่ได้คิดต้นทุนค่าขนส่ง) แต่ จีระวัชร และคณะ (2545) รายงานว่าการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้ง ปีที่ 2 ของจังหวัดสุพรรณบุรีมีต้นทุนเพียง 3,482 บาทต่อไร่

เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายหญ้าแพงโกล่าแห้งเฉลี่ยเท่ากับ 9,065.36 บาทต่อไร่ต่อปี เมื่อหักต้นทุน จำนวน 4,917.19 บาทต่อไร่ต่อปี ได้ผลตอบแทนจากการลงทุน เท่ากับ 4,148.17 บาทต่อไร่ต่อปี และเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยรายละ 152,640.45 บาทต่อปี มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 83,925.55 บาทต่อปี ได้ผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 68,714.90 บาทต่อปี น้อยกว่าผลงานวิจัยของ โชติรัตน์ (2546) ที่รายงานว่าการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งที่บ้านสระ อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี มีรายได้จากการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งเฉลี่ย 12,000 บาทต่อไร่ต่อปี ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด 7,712.16 บาทต่อไร่ต่อปี อย่างไรก็ตาม

การผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งจำหน่ายสามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้กับเกษตรกร และมีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยต้นทุน รายได้และผลตอบแทนจากการผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้ง

รายการ	ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้ง (บาท)			
	ต่อไร่ต่อปี	ต่อไร่ต่อครั้งที่ตัด	ต่อรายต่อปี	ต้นทุนต่อไร่ต่อปี (%)
ต้นทุน				
ค่าเสียโอกาสที่ดิน	200.00	43.14		4.1
ค่าปุ๋ย	1,447.73	312.25		29.5
ค่าสูบน้ำ	291.76	62.93		5.9
ค่าเก็บเกี่ยวและอัดฟ่อน	1,767.15	381.15		35.9
ค่าขนส่ง	1,210.55	261.10		24.6
รวมต้นทุน	4,917.19	1,060.57	83,925.55	100.0
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	1.20			
รายได้	9,065.36	1,955.27	152,640.45	
ผลตอบแทน	4,148.17	894.70	68,714.90	

ปัญหา อุปสรรคในการผลิตหญ้าแพงโกล่าเพื่อจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์พบว่าในการผลิตหญ้าแพงโกล่าเพื่อจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการผลิตหญ้าแพงโกล่าดังนี้

1. โรงเก็บหญ้าแห้งที่ปัจจุบันมีขนาดเล็กไม่สามารถเก็บหญ้าแห้งได้ทั้งหมด และเครื่องจักร กลไกการเกษตรที่ใช้ในการผลิตหญ้าแพงโกล่าไม่เพียงพอ เช่น เครื่องตัดหญ้า เครื่องเกลี่ยหญ้า เครื่องอัดฟ่อนหญ้า เป็นต้น
2. ในช่วงฤดูฝนมักเป็นอุปสรรคในการผลิตหญ้าแห้ง เพราะการทำหญ้าแห้งต้องตัดหญ้าตากแดดไว้ประมาณ 2-3 วัน และถ้าฝนตกพื้นดินจะขึ้นแฉะเครื่องจักรขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปทำงานได้
3. เกษตรกรจังหวัดชัยนาท ประสบปัญหามูลดินที่เกิดจากไส้เดือนมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการปลูกหญ้าแพงโกล่าไม่ได้ใช้สารเคมี ทำให้ไส้เดือนดินเพิ่มปริมาณขึ้นและสร้างมูลดินเป็นอุปสรรคในการใช้เครื่องตัดหญ้า เพราะใบมีดเครื่องตัดหญ้าจะเสียเร็วกว่าปกติ

สรุปผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกหญ้าแพงโกล่าจำหน่าย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าสดจำหน่าย ใช้พื้นที่ปลูกเฉลี่ยรายละ 10.5 ไร่ ตัดหญ้าเฉลี่ยปีละ 5.67 ครั้ง ได้ผลผลิตหญ้าสดเฉลี่ยปีละ 14,241.67 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.58 บาท มีรายได้ 8,068.75 บาทต่อไร่ต่อปี ต้นทุนการผลิต 3,928.84 บาทต่อไร่ต่อปี และผลตอบแทน 4,139.91 บาทต่อไร่ต่อปี
2. เกษตรกรที่ผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งจำหน่าย ใช้พื้นที่ปลูกเฉลี่ยรายละ 16.39 ไร่ ตัดหญ้าเฉลี่ยปีละ 4.64 ครั้ง ได้ผลผลิตหญ้าแห้งเฉลี่ยปีละ 4,094.70 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.23 บาท มีรายได้ 9,065.36 บาทต่อไร่ต่อปี ต้นทุนการผลิต 4,917.19 บาทต่อไร่ต่อปี และผลตอบแทน 4,148.17 บาทต่อไร่ต่อปี
3. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีโรงเก็บหญ้าแห้ง และเครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในการผลิตหญ้าแพงโกล่าไม่เพียงพอ และในฤดูฝนทำให้เกษตรกรมีช่วงเวลาในการผลิตหญ้าแห้งได้น้อยลง

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาและอุปสรรคจากการปลูกหญ้าแพงโกล่าเพื่อจำหน่ายของเกษตรกรส่วนใหญ่ ซึ่งมีเครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในการผลิตหญ้าแพงโกล่าไม่เพียงพอ รัฐควรสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่กลุ่มเกษตรกรในการซื้อเครื่องจักร และเจ้าหน้าที่ควรแนะนำให้กลุ่มเกษตรกรกำหนดและวางแผนการใช้เครื่องจักรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ในช่วงฤดูฝนทำให้เกษตรกรมีช่วงเวลาในการผลิตหญ้าแห้งได้น้อยลง เจ้าหน้าที่ควรแนะนำให้เกษตรกรผลิตหญ้าหมักแทน
3. ปัญหาจากมุนดินของไล่เดือนทำให้ใบมีดของเครื่องตัดหญ้าเสียเร็วกว่าปกติ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกรในการตัดหญ้า โดยควรตัดให้สูงจากระดับพื้นดิน 5-10 เซนติเมตร เพื่อป้องกันการสึกหรอของใบมีดของเครื่องตัดหญ้า

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณ ผู้อำนวยการกองอาหารสัตว์ที่อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ชัยนาท เพชรบุรี สถานีพัฒนาอาหารสัตว์สุพรรณบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ที่ช่วยดำเนินการเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่จนสามารถนำมาสรุปผลการศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

จีระวัชร เข็มสวัสดิ์ ฉายแสง ไผ่แก้ว เกียรติสุรักษ์ โภคสวัสดิ์ วิรัช สุขสราญ เกียรติศักดิ์ กล้าเอม อารังศักดิ์ พลบำรุง วีระศักดิ์ จิโนแสง และอานุภาพ เสี่ยงสาย. 2545. หญ้าแพงโกล่า. เอกสารคำแนะนำ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 28 หน้า.

จีระวัชร เข็มสวัสดิ์ วิรัช สุขสราญ ฉายแสง ไผ่แก้ว เกียรติศักดิ์ กล้าเอม และเกียรติสุรักษ์ โภคสวัสดิ์. 2547. พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี. เอกสารคำแนะนำ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 15 หน้า.

โชติรัตน์ วิมุกตะลพ. 2546. การศึกษาความเป็นไปได้ของการปลูกหญ้าแพงโกล่าเชิงธุรกิจโดยกลุ่มเกษตรกรในเขตพื้นที่ชลประทาน. สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 40 หน้า.